

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

Nieuws

NIEUWS VAN HET BESTUUR

Beste Vrienden,

In Rome is altijd wat nieuws onder de zon, zo luidt de conclusie wie 'KNIR' googelt. De vernieuwde website is smaakvol, sprankelend, en gelukkig zijn de Vrienden van het KNIR daar onder het tabblad "Wie zijn wij" prominent vertegenwoordigd. En zo hoort het ook zult u als Vrienden zeggen. In het komende jaar zullen wij de banden met het instituut nauwer aanhalen en ons inspannen nog meer invulling te geven aan onze statutaire missie. Daarin staat namelijk dat wij het KNIR ideëel en financieel steunen en initiatieven nemen ter bevordering van de bloei van het Instituut en van zijn wetenschappelijke en culturele taken.

Eén van die nieuwe initiatieven is de instelling van de Van Woudenberg Dissertatieprijs, als opvolger van het Hugenholtz Stipendium. Elders in deze Nieuwsbrief kunt u lezen wie er allemaal kunnen meedingen en wanneer hun wetenschappelijke proeven van bekwaamheid dienen te worden ingezonden. Voor u van belang te weten is natuurlijk ook dat de laureaat wordt bekend gemaakt op de eerst volgende Vriendendag, d.w.z. op **12 april 2014**.

Iedere hedendaagse instelling werkt tegenwoordig met sponsors. Hoe vrijgevig u gelukkig ook bent als donateur, om het Instituut in de toekomst te behouden zijn er grote financiers nodig. Legaten zijn meer dan ooit welkom en bedrijven die financieel zorg dragen voor onderdelen van het KNIR zeker ook. Samen met de staf van het KNIR en de penvoerende Rijksuniversiteit Groningen zijn we dan ook bezig naar een nieuwe organisatorische vorm te zoeken die voor het KNIR meer middelen genereert, maar tegelijkertijd u als achterban van (oud-)KNIRbezoekers zorgvuldig koestert. In de volgende Nieuwsbrief zult u daarover meer horen.

Het experiment van de extra bijeenkomst van de Vrienden in de vorm van een exclusief bezoek aan een museum wordt gecontinueerd. Op vrijdagmiddag 22 november kunt u met andere Vrienden naar het vernieuwde Rijksmuseum. Op die middag zal natuurlijk volop aandacht zijn voor het Italiaanse bezit van het museum, waar bezoekers doorgaans aan voorbij lopen, en kunt u een kijkje nemen in het hightech restauratie- en conserveringslaboratorium Het Atelier. Wij hopen u in de herfst in groten getale te mogen begroeten!

Catrien Santing

Schrijf deze datum
vast in uw agenda:

VRIENDENDAG

De Vriendendag zal komend jaar
plaatsvinden in Utrecht op

zaterdag
12 april 2014

TERUGBLIK KNIR-VRIENDENDAG

Op een stralende voorjaarsdag hebben de Vrienden van het KNIR in Utrecht hun jaardag gehouden. De formule was licht gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren: in plaats van een tentoonstelling centraal te stellen, hebben we de dag gewijd aan de actualiteit op het KNIR, en in Rome. De presentaties bestreken een waaier aan onderwerpen, van de plannen van de KNIR-staf, via lopend Rome-onderzoek, tot de turbulente ontwikkelingen in de top van de Italiaanse politiek en het Vaticaan. De Vrienden waren in groten getale naar het Utrechtse Academiegebouw gekomen, en in de volle Kanunnikenzaal weerklonk dan ook een gonzend weerzien en levendige discussie.

Stichting Vrienden van het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome

Secretaris: J.J.Touber | Ruyschstraat 339 | 1091 MR Amsterdam | T: 06-46086776 | E: jetze.touber@phil.uu.nl
Penningmeester: D.J.Waarsenburg | Jekerstraat 45 | 3521 EC Utrecht | T: 06-52653472 | E: demetrius.waarsenburg@knaw.nl
Postbanknr. 1587683 IBAN: NL18INGB0001587683 BIC: INGBNL2A t.n.v. St. Vrienden van het Nederlands Instituut te Rome

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

Nieuws

Met een boekenstalletje waar Vrienden recente KNIR- en Rome-publicaties konden inzien en kopen, een uitgebreide Mediterrane lunch voor wie dat wilde, en natuurlijk een borrel om de dag af te sluiten, was het een geslaagde KNIR-dag *nuova veste*. Het bestuur is dan ook enthousiast over het vooruitzicht de Vriendendag in deze vorm te continueren: zonder entreegeld vrij toegankelijk voor Vrienden, de keuze voor aanwezigen om deel te nemen aan de lunch of op eigen gelegenheid iets te gaan eten, en een programma dat zoveel mogelijk inspeelt op de betrokkenheid van Vrienden bij het KNIR en bij Rome.

LAATSTE HUGENHOLTZ STIPENDIUM

Raison d'état in vervallen palazzi

door Lisa Kattenberg

Een 'doodle' van een vrouwenhoofdje in de marge van een pagina notities, een ontwerpschets van een elegante laadwagen, brieven van zeventiende-eeuwse beroemdheden als de kunstschilder Diego de Velázquez – het persoonlijke archief van de diplomaat en politiek denker Virgilio Malvezzi in Bologna zit vol verrassingen. Bologna was de eerste bestemming van de archiefreis die ik dit voorjaar heb ondernomen in het kader van het Hugenholtz Stipendium. Naast een verblijf van twee maanden in Rome voerde de reis langs Bologna, Ferrara, Modena, Milaan en Turijn. In uiteenlopende archieven, bibliotheken en instituten heb ik zo nog voor de aanvang van mijn promotieonderzoek aan de Universiteit van Amsterdam het belangrijkste bronnenmateriaal al kunnen verzamelen.

Virgilio Malvezzi is één van de hoofdrolspelers van mijn onderzoek naar de invloed van de Nederlandse Opstand (1568-1648) als historische ervaring op de theorie van *raison d'état* in vroeg zeventiende-eeuws Spanje en Italië. Geschiedenis was een belangrijke inspiratiebron voor politiek denkers die zich bezighielden met *raison d'état*, een politieke theorie gericht op de wijze waarop een vorst moest handelen om zijn staat te behouden en uit te breiden. Hoewel denkers zich tot dan toe voornamelijk hadden gericht op de geschiedenis van het oude Griekenland en het Romeinse Rijk, baseerden zij hun politieke lessen steeds vaker op het recente verleden.

Een voorbeeld van een leerzame en ingrijpende ervaring uit de recente geschiedenis was de opstand van de Nederlanden tegen hun Habsburgse koning, die vanuit het hartland Spanje heerste over een uitgestrekt rijk waar ook grote delen van Italië toe behoorden. Historici hebben *raison d'état* traditioneel onderzocht in een puur intellectuele context, maar de theorie droeg op belangrijke wijze bij aan concrete politieke besluitvorming. *Raison d'état* toonde een vorst hoe hij moest handelen in het belang van zijn staat, en het was vooral de bedoeling dat deze theorie in de praktijk werd gebracht. Op deze wijze had nadenken over geschiedenis in de zestiende en zeventiende eeuw directe gevolgen voor daadwerkelijk politiek beleid.

Om grip te krijgen op grote thema's als de invloed van historisch denken op politieke theorie en de wisselwerking tussen vroegmoderne theorie en praktijk, richt ik me in mijn onderzoek op een aantal personen die theorie en praktijk in zich verenigden. Virgilio Malvezzi schreef bijvoorbeeld een aantal politiek-historische traktaten, maar maakte zich eveneens nuttig voor de Spaanse koning Filips IV als raadslid en diplomaat. In zijn tijd was het niet ongebruikelijk voor een Italiaanse edelman om carrière te maken aan het Spaanse hof. In Malvezzi's archief in Bologna liggen zo naast tientallen pagina's notities voor theoretisch werk, brieven van hoge edelen als de graaf van Olivares over concrete 'realpolitiek'.

Dankzij de Hugenholtz-combinatie van een reisgedeelte en een verblijf in het KNIR, heb ik allereerst de gepubliceerde werken kunnen bestuderen in de onderzoeksbibliotheken van Rome. Zo kon ik in de derde maand doelgericht de archieven van Noord-Italië induiken, die veelal zijn gevestigd in monumentale palazzi met scheuren in de muren. In Bologna liep ik elke morgen op weg naar het archief zelfs langs het geboortehuis van Virgilio Malvezzi. Zo direct oog

in oog staan met mijn eigen onderwerp heeft, behalve de ruim duizend pagina's aan gefotografeerd archiefmateriaal, genoeg enthousiasme opgeleverd om me de komende vier jaar vol overgave op het onderzoek te storten.

OPROEP KANDIDATEN VOOR DE VAN WOUDEBERG DISSERTATIEPRIJS!

Zoals in de vorige Nieuwsbrief al aangekondigd, reiken de Vrienden van het KNIR volgend jaar de eerste Van Woudenberg Dissertatieprijs uit. De prijs is vernoemd naar Gerda van Woudenberg, vertaalster en docente Nederlandse Taal- en Letterkunde aan de Universiteit La Sapienza in Rome, die de Stichting Vrienden van het KNIR een aanzienlijk geldbedrag heeft nagelaten. Deze prijs is bedoeld om een gepromoveerde te belonen, die op een inspirerende manier zijn of haar verblijf aan het KNIR heeft benut voor dissertatieonderzoek.

De laureaat dient te zijn gepromoveerd op een onderwerp in de Italië-studies, in de breedste zin van het woord. Het kan bijvoorbeeld gaan om oorspronkelijk historisch bronnenonderzoek, bijzonder archeologisch veldwerk of originele kunsthistorische materiaalstudie – maar dit zijn nadrukkelijk slechts voorbeelden, de onderzoeksprestatie kan ook op een ander terrein zijn geleverd. De prijs is kortom niet gebonden aan een specifieke discipline.

De jury telt vier leden, die de ingezonden dissertaties beoordelen op originaliteit, wetenschappelijke kwaliteit, en de manier waarop de kandidaat de door het KNIR geboden faciliteiten heeft benut. Voorwaarde voor ontvangst van de prijs is dat de laureaat op het KNIR een lezing houdt over het eigen promotieonderzoek. De prijswinnaar ontvangt een geldbedrag van 2.500 euro en een vliegticket naar Rome.

Gegadigden dienen te zijn gepromoveerd in de twee jaren voorafgaand aan de deadline, **31 december 2013**. Zij kunnen tot die datum hun proefschrift (bij voorkeur digitaal, als pdf), vergezeld van een begeleidende brief met opgave van adresgegevens en de reden van inzending, opsturen naar de secretaris van de Stichting Vrienden van het KNIR (zie voor de adresgegevens onderaan de voorpagina van deze Nieuwsbrief). Kandidaten ontvangen zo spoedig mogelijk een ontvangstbevestiging. De winnaar wordt bekendgemaakt op de eerstvolgende Vriendendag, 12 april 2014.

NIEUWS VAN HET KNIR

Gert-Jan Burgers neemt afscheid van het KNIR

Beste Vrienden,

Ik zal u niet lastigvallen met mijn beweegredenen om al na een jaar het directeurschap van het KNIR in te ruilen voor een leerstoel aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Wat ik wel wil benadrukken is dat ik nog volop achter het beleid sta dat we het afgelopen jaar op het KNIR hebben doorgevoerd en dat ik in de vorige nieuwsbrief van de Vrienden heb besproken. Gelukkig wordt dat beleid ondersteund door de gehele staf, door de penvoerende Rijksuniversiteit Groningen, en door de Vrienden van het KNIR. Ik heb er dan ook alle vertrouwen in dat dit beleid wordt voortgezet, natuurlijk met eigen accenten van de nieuwe directeur. Ik wens de nieuwe directeur heel veel succes en hoop dat hij of zij net zoveel steun en sympathie van de Vrienden zal krijgen als ik heb ondervonden. Beste Vrienden van het KNIR, veel dank! Als mede-Vriend zal ik, samen met u, het Instituut blijven ondersteunen.

Gert-Jan Burgers

Bericht van de penningmeester

De activiteiten van de Stichting Vrienden van het KNIR zijn slechts mogelijk door uw gewaardeerde bijdrage. Indien u op de adressticker van uw Nieuwsbrief een rode stip aantreft, betekent dit dat wij voor 2013 nog geen bijdrage van u hebben mogen ontvangen. Ik nodig u van harte uit om uw Vriendschap voort te zetten!

De minimum bijdrage voor 'single' leden bedraagt € 25 per jaar, voor paren € 35 per jaar. Studenten kunnen Vriend worden voor het gereduceerde tarief van € 17,50 per jaar. Het rekeningnummer van de Stichting Vrienden van het KNIR is ING **1587683** (vanuit het buitenland IBAN: **NL18 INGB 0001 1587683** (zonder spaties); BIC: **INGBNL2A**).

Mocht u een vraag hebben over een betaling, of de rode stip ten onrechte hebben ontvangen (!), neemt u dan even contact op (demetrius.waarsenburg@knaw.nl).

Met hartelijke groet,

Demetrius Waarsenburg

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

Nieuwe website

Sinds kort heeft het KNIR een prachtig vernieuwde website www.knir.it. Hier kunt u in een oogopslag zien welk aanbod aan onderwijs er het komend semester is, welke conferenties gepland staan en welke items speciale aandacht verdienen.

LOCVS. Herinnering en vergankelijkheid in de verbeelding van plaats

Van Italische domus naar artistiek environment

Krien Clevis is de eerste beeldend kunstenaar in Nederland die aan een universiteit promoveert op artistiek onderzoek. Onderdeel van haar promotie is de tentoonstelling *The Once and Future House* in de Oude UB (Rapenburg

70, Leiden), open van 13 september t/m 13 december 2014.

Clevis is gefascineerd door het verschijnsel plaats in relatie tot oorsprong en eindbestemming. Haar onderzoek richt zich op plaatsen van betekenis en herinneringsplaatsen, vergankelijkheid en transitie. De belangrijkste onderzoeksvraag is hoe zij haar werk zodanig kan presenteren dat de werken zelf ook weer een nieuwe betekenisvolle plaats worden. Clevis neemt de beschouwer mee op een reis door ruimte en tijd. Zij deed onderzoek in Rome en Pompeii en vond frappante gelijkenissen tussen het huis voor de levenden en het huis voor de doden, de antieke graftomben, waarbij de drempel naar de hortus, de overgang naar een andere wereld, een speciale plaats inneemt.

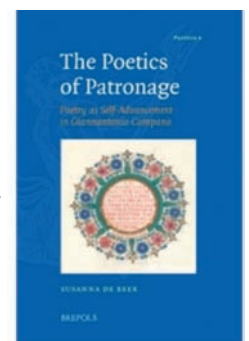
In de Oude UB bouwt Clevis de belangrijkste kamer van het klassieke atriumhuis, het tablinum of Familiekamer, met de drempel naar de tuin van Rapenburg 70. In dit huis toont zij haar fotowerken. De oude vitrines, oorspronkelijk boekenkasten, worden omgebouwd tot Wunderkammer. Daarnaast worden een maquette van het complete huis en een film over 'Het huis dat zou zijn' getoond.

LITERAIRE PATRONAGE IN RENAISSANCE ITALIË

Deze zomer is bij Uitgeverij Brepols verschenen: *The Poetics of Patronage. Poetry as Self-Advancement in Giannantonio Campano*. Dit boek is een bewerking van het proefschrift van Susanna de Beer, waarvoor zij veelvuldig onderzoek deed op het KNIR en in de bibliotheek van het Vaticaan.

De Beer bestudeert het systeem en de taal van literaire patronage in de Renaissance aan de hand van een grondige analyse van de Latijnse poëzie van de Italiaanse humanist Giannantonio Campano (1429-1477), een onderwerp dat tot nu toe nog nauwelijks is bestudeerd. De meeste studies over literaire patronage richten zich op de Oudheid, Middeleeuwen of later tijden. In het geval van Renaissance patronage ligt de nadruk meestal op sociale en politieke netwerken of kunstmecenaat. Dit terwijl literaire patronage cruciaal is voor ons begrip van het literaire oeuvre en de carrière van humanisten als Campano.

Campano's gedichten, waarvan in dit boek voor het eerst een selectie wordt uitgegeven, bieden een inkijkje in zijn patronagerelaties met belangrijke Renaissance vorsten, onder wie Paus Pius II en Federico da Montefeltro. Daarnaast laten zij ook zien hoe Campano slim gebruik maakte van de 'taal van patronage', die hij kende uit klassieke dichters als Horatius, Ovidius of Martialis, om zowel zijn mecenas tevreden te stellen als zijn eigen literaire reputatie te vestigen. Op deze manier combineert *The Poetics of Patronage* inzicht in de sociale functie van Campano's gedichten met een analyse van hun literaire karakter.

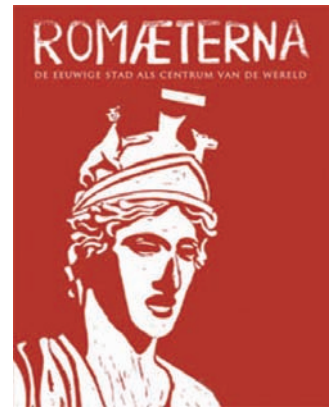
NIEUWS VAN DE AMBASSADEURS

Roma Aeterna

Het onderzoek dat op het KNIR wordt verricht verdient natuurlijk alle bekendheid bij een groter publiek. De stad Rome is zeer geliefd bij Nederlanders en de traditionele Romereis blijft voor veel gymnasiasten het hoogtepunt van hun schooltijd. Om het KNIR meer naamsbekendheid te geven en het Instituut te steunen bij het vervullen van zijn maatschappelijke functie lanceren de ambassadeurs een nieuwe (online) publicatie die het nieuwste Rome-onderzoek bereikbaar maakt voor een breder publiek: **Roma Aeterna**.

Docenten vormen een belangrijke doelgroep. Het mes snijdt hier aan twee kanten: enerzijds kunnen ze door Roma Aeterna hun kennis bij de tijd houden en/of uitbreiden, anderzijds kunnen ze hun leerlingen laten zien hoe veel fascinerend Nederlands onderzoek er in Rome gebeurt. Zo wint de kerntaak van het KNIR al in het vroege stadium van de Romereis aan belang en bekendheid bij de jongste generatie Nederlanders.

Roma Aeterna is, net als het KNIR, diachroon en multidisciplinair van aard, met als verbindende factor de stad Rome. Alle bijdragen zijn gerelateerd aan specifieke plekken in de stad. In die zin is elke uitgave ook een compendium bij een (hernieuwd) bezoek aan de Urbe. De ambassadeurs nodigen alle Vrienden uit zich met Roma Aeterna op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen. Dankzij de steun van het KNIR is Roma Aeterna gratis digitaal te raadplegen op www.romaaeterna.nl.

ROMAETERNA

Sicilië – Begeerd en Bevochten

Sicilië is (net als Rome) eigenlijk niet te doorgronden zonder een brede blik op haar gelaagde geschiedenis. Als het grote kruispunt van de Middellandse Zee is het eiland altijd door vreemde machten «begeerd en bevochten», vanuit

alle windstreken steeds weer gekoloniseerd en veroverd. Achtentwintig eeuwen lang heeft het eiland, strategisch gelegen in het hart van de Middellandse Zee, als stille getuige van de wereldgeschiedenis al die invloeden in zich opgenomen. Het resultaat is een unieke smeltkroes van culturen, die ook vandaag de dag nog het leven op Sicilië bepaalt.

De ambassadeurs van het KNIR participeren in de organisatie van het congres Sicilië – Begeerd en Bevochten, dat gewijd is aan die ongekende historische rijkdom en de talrijke invloeden waaruit het moderne Sicilië is geboren. Het wordt een dag over de confrontatie tussen alle wisselende bewoners en veroveraars, zowel onderling, als in relatie tot het eeuwige gegeven van Sicilië's geografische positie. Er is ruime aandacht voor mythologie, geschiedenis, literatuur, kunstgeschiedenis, muziek en politiek, vanuit oostelijk én westelijk perspectief, van de oudheid tot heden.

Korting voor Vrienden.

Op het congres zullen de ambassadeurs en het bestuur van de Vrienden gezamenlijk het KNIR bij de bezoekers van het congres onder de aandacht brengen. Dankzij de steun van het KNIR kunnen Vrienden het Siciliëcongres voordelig bezoeken: Vrienden krijgen € 5 korting op de toegangsprijs.

Meer informatie over het programma, de sprekers en aanmelding is te vinden op www.stichtingzenobia.nl.

HET ZEVENDE ZENOBIACONGRES

SICILIË

BEGEERD & BEVOCHTEN

stichting Zenobia

MET BIJDAGEN VAN:

DAVID ABULAFIA (KEYNOTE)	DIEDERIK BURGERSDIJK
CASPER DE JONGE	MAAIKE VAN BERKEL
JACQUELINE KLOOSTER	HEIN VAN EEKERT
HENK SINGOR	MARC LEJENDEKKER

ZATERDAG 26 OKTOBER 2013
10.00-16.30 UUR
AULA DER UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

INFORMATIE OVER HET PROGRAMMA EN AANMELDEN
WWW.STICHTINGZENOBIA.NL

Labrys Reizen

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Allard Pierson Museum

DANTE ALIGHIERI
Amsterdam

KNIR
KONINKLIJK
NEDERLANDS
INSTITUUT
ROME

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

KNIR-gangers Bettina Reitz-Joosse en Han Lamers onderzoeken de Verborgene Codex onder de Obelisk op het Foro Italico

«De Codex beschrijft hoe Mussolini
het fascistische Italië stichtte»

Kunnen jullie kort iets vertellen over jullie onderzoek?

Veel Romegangers kennen het Foro Italico met zijn gigantische marmeren obelisk waarop in grote letters MUSSOLINI DUX staat gebeiteld. Maar wat bijna niemand weet is dat ergens in de sokkel van deze bijna 300 ton zware obelisk in een metalen kistje een Latijnse tekst verborgen ligt: de Codex fori Mussolini. De Codex beschrijft hoe Mussolini het fascistische Italië stichtte. Vooral de geschiedenis van de fascistische jeugdorganisatie en de oprichting van de obelisk zelf worden hierbij in de verf gezet. Na de jaren '30 is de Codex in vergetelheid geraakt. Momenteel zijn we bezig met het schrijven van een beknopt boek waarin we de Latijnse tekst willen publiceren met een Engelse vertaling, een commentaar en een uitvoerige inleiding.

Wat hebben jullie precies gedaan op het KNIR?

In maart 2013 hebben we twee weken aan het KNIR doorgebracht. We hadden veel vragen. Waar ligt de tekst precies? Wat weten we over de auteur, Aurelio Giuseppe Amatucci? Waarom schreef hij in het Latijn? Voor wie schreef hij? Zijn er meer Latijnse teksten uit deze periode? En wat is het verband tussen het fascisme en Latijn? Om o.a. deze vragen te beantwoorden hebben we dagen in verschillende Romeinse bibliotheken doorgebracht. We hebben niet altijd sluitende antwoorden gevonden, maar we zijn een heel eind op weg.

Wat zijn jullie te weten gekomen over de Codex?

We gaan ervan uit dat de Codex voor een publiek van zowel tijdgenoten als toekomstige lezers bedoeld was. De tekst werd in de jaren '30 meer dan eens in tijdschriften gepubliceerd. Maar de plaatsing van de Codex onder de obelisk, het gebruik van het Latijn en de inhoud van de tekst zelf suggereren tegelijkertijd dat de tekst zich ook richt tot een publiek in de verre toekomst. Zoals de fascistische antieke Rome opgroeven, zo verwachtten zij zelf misschien dat ook hun eigen 'Romeinse' monumenten ooit herontdekt zouden worden. Dan zou de

INTERVIEW

Codex worden teruggevonden. Zo zou de tekst dus een bepaald beeld van het fascisme voor de toekomst kunnen bewaren.

Waarom werd de tekst eigenlijk in het Latijn geschreven?

Amatucci had duidelijke ideeën over de rol van het Latijn in de fascistische cultuur van Italië. Zo vond hij dat de 'spirito romano' vooral in het Latijn uitgedrukt moest worden. Ook bleek dat Amatucci niet de enige was die fascistische teksten schreef in het Latijn. Tientallen latijnisten schreven lofgedichten op Mussolini. Eén van Amatucci's collega's aan de Sapienza vertaalde redevoeringen van de Duce in het Latijn om ze voor een internationaal publiek toegankelijk te maken en voor het nageslacht te bewaren. Er is al veel geschreven over de fascistische romanità, maar de rol van het Latijn als fascistische ideologietaal blijft onderbestudeerd. Wij hopen dat ons boek aan dit onderzoeksveld een impuls kan geven.

In hoeverre is herpublicatie van deze tekst omstreden?

Onze herpublicatie van de tekst roept vragen op. Wij zijn het toekomstige publiek. Spelen we de bedenkers van de Codex dus niet in de kaart door de tekst uit te geven? Toen we tijdens de KNIR-cursus Egypte en Rome afgelopen maart met studenten de obelisk bezochten, ontstond juist over dergelijke morele vragen een spannende discussie. Hebben we de verplichting om de tekst onder de obelisk vandaan te halen? Of moeten we er juist als tegengewicht een tegengestelde boodschap naast leggen? Dat zijn vragen waar we geen pasklaar antwoord op hebben.

FIETSEN IN ROME ...

door Arthur Weststeijn

Rome is een ideale stad voor luie historici. Wie lijdt aan hardnekkige aanvallen van lethargie, of simpelweg altijd verlegen zit om inspiratie, kan in Rome zijn hart ophalen: het verleden openbaart zich hier niet pas na lange arbeidzame sessies in stoffige archieven, maar iedere straathoek, ieder plein sleurt je direct mee in een duizelingwekkende maalstroom van drieduizend jaar. In Rome hoef je de geschiedenis niet op te zoeken, want de geschiedenis zoekt jou op, waar je ook bent en of je nou wil of niet – als een geliefde van vroeger die je op onbe-waakte ogenblikken opeens weer tegen het lijf loopt en je keer op keer opnieuw weet te verleiden. De geschiedenis prostitueert zich in Rome, en geen historicus, hoe lui (of puriteins) ook, die haar lokroep kan weerstaan.

Die historische verleiding is natuurlijk niet te versmaden – maar net als alle verleidingen kent ook deze een zeker risico. En dat risico schuilt in de overdaad: juist omdat de geschiedenis zich overal open en bloot aanbiedt en ze je voor je het door hebt verschalkt in de innige omhelzing der eeuwigheid, wordt je in Rome al snel blasé. Dat is de paradox van Rome: de stad biedt oneindige inspiratie en daarmee soelaas voor alle lethargie, maar het resultaat is vaak niet meer dan de gezapigheid die intreedt na een lange liefdesnacht. Ontsnappen is daarom geboden.

Een van de beste manieren om kortstondig te ontsnappen aan de omhelzing van Rome is per fiets. Wie van echt avontuur houdt kieze in Rome een van de zeldzame officiële fietspaden, die vooral bedoeld lijken voor fanatieke hordelopers of liefhebbers van de triatlon; de gewone stervelingen mengen zich onder de motorino's en laten zich meevoeren door het stadsverkeer. Een van mijn favoriete routes gaat dwars door de stad naar het zuiden: slalomend tussen stadsbussen over de Corso

Vittorio, hobbelen over het Piazza Venezia, een sprintje langs de Fori Imperiali (onlangs, o wonder, door de nieuwe burgemeester autoluw verklaard); voorbij het multi-culturele Rome van Piazza Vittorio, kris kras onder de bogen bij de Porta Maggiore, rechts de Via Casilina op, en dan begint het: een tocht langs de rafelranden van de stad en de rafelranden van de geschiedenis.

Kilometers lang zigzagt de weg langs de klassieke resten van het Aqua Claudia en de zestiende-eeuwse bogen van het Acqua Felice, die nu dienst doen als overkapping van dubieuze bedrijffjes, als dak voor haastig opgetrokken tentenkampen, als afwerkplek voor de gelukkigen die lak hebben aan het verleden. Dwars over het spoor gaat de weg, recht tegen het verkeer in, je denkt het aquaduct uit het oog te verliezen maar opeens rijst het weer op, eerst rechts, dan links, tussen tennisparken en zwembaden, woonblokken uit het fascisme en vooroorlogse dorpskernen, opgeslokt door de stedelijke moloch van het moderne Rome. Onderweg een Barokke poort, dan een middeleeuwse toren, een groezelig figuur slaapt zijn roes uit, zwerfhonden rennen je grommend achterna. Je gaat op de trappers staan, zoeft door rood tussen de toeterende auto's, niemand kan je bijhouden, denk je, zelfs de geschiedenis niet. De roes duurt maar kort, natuurlijk. Maar even, heel even leef je in de illusie dat je Rome te snel af bent geweest.

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

VRIJDAG 22 NOVEMBER 2013 14.00-17.00

NAJAARSACTIVITEIT

Het Rijksmuseum Amsterdam en het Atelier (restauratielaboratorium)

De najaarsactiviteit van de Stichting Vrienden KNIR - een 'nieuwe traditie' die wij vorig jaar hebben ingezet - wordt wegens succes gepronlongeerd! Dit jaar hebben wij voor u een middag in en rond het Rijksmuseum te Amsterdam samengesteld, met twee bijzondere rondleidingen.

Het eerste deel van de najaarsactiviteit is een exclusief bezoek aan het Ateliergebouw - het hightech laboratorium voor restauratie en conservering, wetenschappelijk onderzoek en opleiding, waarin het Rijksmuseum, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Universiteit van Amsterdam (UvA) hun expertise hebben gebundeld. Met onderzoek, onderwijs en praktijk onder één dak is het Ateliergebouw niet alleen uniek voor Nederland, maar ook internationaal. Deze rondleiding wordt verzorgd door drs. Inge Tinbergen, coördinator van de opleiding Conservering en Restauratie van Cultureel Erfgoed aan de Universiteit van Amsterdam.

Het tweede deel bestaat uit een thematische rondleiding door het Rijksmuseum, speciaal op 'Italiaanse maat' gemaakt voor de Vrienden van het KNIR. Dit deel van de najaarsactiviteit wordt verzorgd door drs. Duncan Bull, Conservator Buitenlandse Schilderkunst van het Rijksmuseum en specialist op het gebied van Italiaanse, Spaanse en Engelse schilderkunst van de 17e en 18e eeuw.

Het bestuur van de Stichting Vrienden KNIR nodigt de deelnemers en uiteraard de rondleiders na afloop van deze bijzondere middag van harte uit voor een borrel in een gezellig etablissement nabij het Rijksmuseum (vanaf ca. 17 uur).

LET OP! Omdat het aantal deelnemers om logistieke redenen beperkt is, heeft de najaarsactiviteit 2013 een aantal strikte '**spelregels**':

1. Vrienden die willen deelnemen dienen zich zo snel mogelijk, en **uiterlijk per 1 november**, per e-mail aan te melden bij bestuurslid Joyce Landheer (joyce@landheer.nl). Plaatsing op de lijst gaat naar volgorde van aanmelding.
2. Iedere deelnemer ontvangt een **bevestiging per e-mail** met nadere instructies over de plaats van verzamelen en het kopen van een entreebewijs (eigen kosten) voor het Rijksmuseum.
3. Indien het aantal aanmeldingen de beschikbare capaciteit zeer overstijgt, zal het bestuur proberen de activiteit op een latere datum dit jaar te herhalen. Dit zal per mail worden gecommuniceerd aan de 'afvallers'.